

Projektipäällikkö Mika Lehtonen

16.3.2010

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

**HE 106/2009 VP, ASELAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN: LAKIALOITTEET 106/2008 VP
JA 65/2009 VP**

Lakialoite 106/2008 vp

Ampuma-aseen hankkimislupa voidaan antaa ampuma-aselain (1/1998) 43 §:n 1 momentissa tarkoitettuun hyväksyttävään käyttötarkoitukseen. Ampuma-aselain 44 §:n mukaan hankkimislupa voidaan antaa ainoastaan sellaista ampuma-asetta tai aseosa varten, joka ei lippaan patruunamäärän, kaliiperin tai muiden ominaisuuksien perusteella ole hakijan ilmoittamaan käyttötarkoitukseen nähden tarpeettoman tulivoimainen ja tehokas sekä joka soveltuu hyvin hakijan ilmoittamaan käyttötarkoitukseen. Lain 45 §:n mukaan lupa voidaan antaa vain henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussa ampuma-aseita ja aseosa. Lupaviranomaisen on siis voimassaolevan lain mukaan selvitettävä käyttötarkoitus, aseosa sopivuus käyttötarkoitukseen ja luvanhakijan henkilökohtainen sopivuus. Laki edellyttää näiden kaikkien selvittämistä, eikä laissa tai lupakäytännössä keskitytä erityisesti ampuma-aseeseen.

Lakialoitteessa 106/2008 esitetään, että hankkimisluvan saamisen yhtenä edellytyksenä olisi asekortti. Ehdotusta asekortista on pidettävä myönteisenä. Ampuma-aseen käyttöön kouluttaminen sisältäisi paljon muutakin kuin vain yleisen järjestyksen ja turvallisuuden parantamista. Ampumataidon kehittäminen ja aseosa turvallisen käsittelyn parantaminen linkittyvät toisiinsa. Asekorttijärjestelmän käyttöönotto edellyttäisi koulutusjärjestelmän luomista (vrt ajokortti). Koulutusvastuun antaminen viranomaiselle saattaisi olla ongelmallista. Viranomaisella tulisi säilyttää puhtaasti valvonnallinen rooli. Tehtävä voitaisiin antaa yksityisille toimijoille esimerkiksi autokoulujen tapaan, mutta tässä järjestelyssä valvontaviranomaisen työmäärä lisääntyisi myös merkittävästi. Olisi riski, että tämä järjestelmä lisäisi ampuma-aseiden määrää. Jos asekorttijärjestelmä otettaisiin käyttöön, olisi järjestökentän kytkeminen ampumakortin saamiseen tähtäävään koulutukseen tarkoituksenmukaisempi vaihtoehto. Järjestöillä on sekä ammattitaito että pääosin myös koulutuksessa tarvittavat ampuma-aseet. Usea eri järjestö on käynnistänyt yhteisen ampumakorttihankkeen. Sisäasiainministeriö pitää tarkoituksenmukaisimpana tässä vaiheessa seurata tämän hankkeen etenemistä ja sen vaikutuksia. Saatujen kokemusten perusteella tulisi laatia erillinen arvio mahdollisuuksista kytkeä ampumakorttihankkeen tuloksena syntynyt järjestelmä yhteistyössä järjestöjen kanssa lupamenettelyyn.

Lääkärintodistuksia on sisäasiainministeriön antaman ohjeistuksen perusteella Kauhajoen joukkomurhan jälkeen pyydetty ampuma-aseasetuksen (1445/1998) 43 § 3 momentin perusteella ensin kaikilta käsiaseeluvan hakijoilta ja syksyllä 2009 tehdyn muutoksen jälkeen ensimmäistä käsiaseelupaa hakevilta. Käytännössä lääkirintodistuksen laajamittainen hankkimisvelvollisuus on osoittautunut ongelmalliseksi ensinnäkin sen jo

muutoinkin ruuhkautuneelle terveydenhuollon aiheuttaman lisärasituksen johdosta ja toiseksi siksi, että useat lääkärit ovat kieltäytyneet antamasta todistuksia. Hallituksen esityksessä 106/2009 vp on lähdetty siitä, että säännönmukaista lääkärintodistuksen esittämisvelvollisuutta ei ehdotettaisi. Sen sijaan hakija velvoitettaisiin tekemään hänen henkilökohtaista soveltuvuuttaan selvittävä testi. Lisäksi tietojenvaihtoa parannettaisiin lupaviranomaisen ja terveydenhuollon ja toisaalta puolustusvoimien välillä. Näin lupaviranomainen pyytäisi lääkärintodistusta vain silloin kun olisi syytä epäillä, että henkilöllä olisi sairaus tai mielenterveyden ongelma, jonka vuoksi hän on vaarallinen itselleen tai muille.

Yhdistyksen antama lausunto henkilön harrastuneisuudesta vastaa nykyistä käytäntöä. Hakija on velvollinen osoittamaan ampumaurheilu- tai metsästysharrastuksensa. Yleensä tämä osoitetaan yhdistyksen todistuksin. Silloin kuin ampumaurheilua harrastava ei harrasta yhdistyksen yhteydessä tai metsästäjä ei kuulu metsästysseuraan, ei tällaista todistusta voida edellyttää. Tällöin voidaan käyttää yksityishenkilöiden antamia todistuksia. Yksityishenkilöiden todistusten luotettavuus on kuitenkin merkittävästi yhdistyksen antamaa todistusta heikompi. Riski todistusten antajien ylipuhumiseen tai jopa todistusten ostamiseen on merkittävästi suurempi kuin yhdistyksen antaessa todistuksen. Käytännössä tällaisiin todistuksiin on jouduttu turvautumaan harrastuksen osoittamisessa. Todistusten arvo on jouduttu arvioimaan yksityistapauksittain lupaharkinnassa. Yksityishenkilöiden antamien todistusten sisällyttämisellä lain säännökseen saattaisi olla vaikutus, jolla niiden tosiasiallinen arvo kasvaisi. Sisäasiainministeriö pitää yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta parempana HE 106/2009 vp:n sisältämää ehdotusta, että todistuksen antaisi ainakin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta ongelmallisimmiksi osoittautuneiden käsiaseiden osalta auktorisoitu henkilö.

Lakialoite 65/2009 vp

Hallituksen esityksessä 106/2009 vp on ehdotettu, että jatkossa henkilökohtaisen käsiaseluvan voisi saada ampumaurheilu ja -harrastus -perusteella ainoastaan kahden vuoden aktiivisen harrastamisen jälkeen. Harrastuksen alkaminen sidottaisiin siten seuroissa tapahtuvaksi. Pitkälle edennyt harrastaja tarvitsee kilpailuissa menestyäkseen henkilökohtaisen aseensa ja kun hänen harrastuksensa olisi vakiintunut, olisi hallituksen esityksen mukaan mahdollista antaa hänelle henkilökohtainen lupa. Koska harrastaminen kahden ensimmäisen vuoden aikana tapahtuisi valvottuna käyttönä, ei henkilöllä olisi tänä aikana ampuma-asetta säilytettävänä kotonaan. Säilytys tapahtuisi seuran toimesta käytännössä asevastaavan tai jonkun muun luvanhaltijan luona taikka mahdollisesti radalla, mikäli olosuhteet sen sallisivat. Käsiaseiden käytön siirtäminen pelkästään ampumaseuroihin ei sisäasiainministeriön käsityksen mukaan vaikuttaisi yleistä järjestystä parantavasti. Radalla säilyttämiseen liittyisi turvallisuusriskejä, jotka nykyoloissa ovat kotisäilytystä suuremmat. Joka tapauksessa aseita olisi voitava viedä radalta pois toisella radalla tapahtuvaa kilpailamista, aseensa huoltoa ja vastaavia syitä varten. Siten ratasäilytys voisi käytännössä vaikuttaa ehkäisevästi vain pikaistuksissa tapahtuviin tekoihin. Aloitteeseen sisältyvä tavoite säilytysäännösten uudistamisesta on

kannatettava. Hallituksen esityksen sisältyy ehdotus uudesta ampuma-aselain 106 b §:stä, jossa poliisille annettaisiin oikeus tarkastaa luvanhaltijan ampuma-aseiden säilytys. Säilytyssäännösten uudistamista selvitetään myös valmisteltavana olevassa säädöshankkeen toisessa vaiheessa.

Kuten edellä sivulla 1 ensimmäisessä kappaleessa jo on todettu, ampuma-aselain mukaan lupa voidaan antaa vain aseeseen, joka ei ole tarpeettoman tulivoimainen ja tehokas ja joka soveltuu hyvin haettuun käyttötarkoitukseen. Käsiaseammunnan sitominen seuroissa tapahtuvaksi ohjaa siihen, että ase on sovelluttava hyvin käyttötarkoitukseen.

Hallituksen esityksessä 106/2009 vp. on ehdotettu käsiaselupien antamista ensin määräaikaisina ja toisessa vaiheessa toistaiseksi voimassaolevina kuitenkin siten, että luvanhaltijalla olisi määräajoin velvollisuus osoittaa harrastuksensa jatkuminen. Sisäasiainministeriö on arvioinut asiaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta. Se pitää riittävänä ja valvontaviranomaisten resurssien käytön kannalta tarkoituksenmukaisena tätä yleiselle järjestyksen ja turvallisuuden kannalta ongelmallisimmiksi osoittautuneiden aseiden lupien määräaikaistamista ja velvollisuutta osoittaa määräajoin harrastuksen jatkuminen. Jos esimerkiksi 1,5 miljoona lupaa uudistettaisiin viiden vuoden välein, tulisi vuosittain uudistettavaksi noin 300 000 lupaa. Tämä tarkoittaisi käsiteltävien lupahakemusten määrän vähintään kuusinkertaistumista. Kaikkien lupien määräaikaistaminen johtaisi lupaviranomaisen valvontaresurssien tarpeen moninkertaistumiseen. Toisaalta tehtyjen selvitysten perusteella lisäturvallisuutta ei tällä ratkaisulla ole osoitettu saatavan.

Ampuma-aselaissa ei ole asetettu suoranaisia rajoja yksittäisien luvanhaltijan ampuma-aseiden lukumäärälle. Kuitenkin ampuma-aselaissa on luvanhaltijalle asetettu velvollisuus osoittaa ampuma-aseen hyväksyttävä käyttötarkoitus. Tämä säännös estää luvanhaltijan ampuma-aseiden lukumäärän tarpeettoman kasvun. Käytännössä suuria asemääriä ei voi olla muulla yksityishenkilöllä kuin asekeräilijällä. Ampuma-aseiden suuri lukumäärä yhdellä luvanhaltijalla aiheuttaa riskin siitä, että ampuma-aseita voi anastuksen yhteydessä joutua väärin käsiin suuri määrä. Suurikaan säilytettävien ampuma-aseiden lukumäärä ei aiheuta räjähdysvaaraa.

Yhteenvedo

Lakialoitteet sisältävät hallituksen esityksen 106/2009 vp. kanssa yhdensuuntaisia tavoitteita. Sisäasiainministeriö katsoo edellä selostetuista perusteista, että hallituksen esityksessä esitetyt toimenpiteet ovat riittäviä ja tarkoituksenmukaisia näihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Ehdotus asekortista on sinänsä perusajatukseltaan hyvä. Asiaa voidaan tarkemmin arvioida vireillä olevien hankkeiden seurannan yhteydessä.